

Силабус курсу Історія педагогіки

Ступінь вищої освіти – бакалавр

Галузь знань – А Освіта

Спеціальність – АЗ Початкова освіта

Освітньо-професійна програма – «Початкова освіта»

Дисципліна – нормативна

Рік навчання: 1, Семестр: 2

Кількість кредитів: 4 Мова викладання: українська

Керівник курсу

ПІП

викладач кафедри освітології і педагогіки, доктор філософії
Ростислав РУДЕНСЬКИЙ

Контактна інформація

r.rudenskyi@wunu.edu.ua

Опис дисципліни

Мета вивчення дисципліни «Історія педагогіки» полягає у формуванні в студентів системного розуміння розвитку педагогічної думки та освітніх систем від давніх часів до сучасності, усвідомленні взаємозв'язку педагогічних ідей із соціокультурним, політичним та філософським контекстом, розвитку навичок аналізу, порівняння та критичної оцінки педагогічних концепцій різних епох, а також здатності використовувати історичний досвід для вдосконалення сучасних освітніх практик і професійної діяльності.

Структура курсу

Години (л. / пр.)	Тема	Результати навчання	Завдання
2/2	Тема 1. Феномен виховання й освіти у світовій суспільній цивілізації	знати основні етапи становлення виховання та освіти у світовій цивілізації, особливості виховання в давніх східних і античних культурах; уміти порівнювати виховні системи Давнього Сходу, Греції та Риму, визначати їхній вплив на подальший розвиток педагогічної думки; аналізувати педагогічні ідеї філософів античності та роль Візантійської традиції у формуванні європейської освіти; володіти навичками історико-педагогічного аналізу становлення виховання в контексті розвитку суспільної цивілізації.	Поточне опитування, тестування, дискусійне обговорення проблемних запитань, виконання практичних завдань
2/2	Тема 2. Зарубіжні виховні системи і педагогічні ідеї епох Середньовіччя, Відродження та Реформації	знати особливості виховання в європейських країнах Середньовіччя, Відродження та Реформації; уміти характеризувати релігійну, лицарську та університетську системи освіти середніх віків; аналізувати гуманістичні педагогічні ідеї діячів епохи Відродження та Реформації; володіти навичками порівняльного аналізу освітніх і виховних традицій зазначених історичних епох.	Поточне опитування, тестування, дискусійне обговорення проблемних запитань, виконання практичних завдань

2/2	Тема 3. Західноєвропейська школа і педагогіка Нового часу та доби Просвітництва	знати основні тенденції розвитку західноєвропейської освіти Нового часу та доби Просвітництва; уміти характеризувати єзуїтську систему виховання і навчання та її вплив на європейську педагогіку; аналізувати педагогічні ідеї Коменського, Локка, Руссо у контексті становлення наукової педагогіки; володіти навичками узагальнення досвіду організації освіти та виховання дітей у країнах Західної Європи зазначеного періоду.	Поточне опитування, тестування, дискусійне обговорення проблемних запитань, виконання практичних завдань
2/2	Тема 4. Розвиток зарубіжної школи і педагогіки наприкінці XVIII - у першій половині XIX ст.	знати провідні тенденції розвитку зарубіжної школи наприкінці XVIII - у першій половині XIX ст. та зміст основних освітніх реформ; уміти пояснювати суть педагогічних ідей Песталоцці, Гербарта, Дістервега, Оуена, Фребеля; аналізувати еволюцію теорії початкового і дошкільного навчання у контексті соціально-економічних змін; володіти здатністю узагальнювати педагогічний досвід та оцінювати його вплив на становлення сучасної системи освіти.	Поточне опитування, тестування, дискусійне обговорення проблемних запитань, виконання практичних завдань
4/4	Тема 5. Еволюція зарубіжних національних систем освіти і педагогічних концепцій наприкінці XIX - у першій половині XX ст.	знати основні тенденції розвитку зарубіжних національних систем освіти кінця XIX - першої половини XX ст. та пріоритети освітніх реформ провідних держав; уміти характеризувати головні ідеї традиціоналістської й реформаторської педагогіки та внесок провідних педагогів у оновлення шкільної освіти; аналізувати інноваційні підходи до навчання й виховання у контексті суспільних трансформацій доби; володіти здатністю узагальнювати зарубіжний педагогічний досвід і застосовувати його концептуальні положення для інтерпретації сучасних освітніх процесів.	Поточне опитування, тестування, дискусійне обговорення проблемних запитань, виконання практичних завдань
2/2	Тема 6. Загальні тенденції у розвитку світової освіти і педагогіки у другій половині XX - на початку XXI ст.	знати основні тенденції розвитку світової освіти другої половини XX - початку XXI ст. та результати провідних освітніх реформ; уміти пояснювати сутність сучасних зарубіжних педагогічних концепцій і принципи функціонування освітніх систем різних країн; аналізувати вплив глобалізаційних процесів і європейської інтеграції на реформування освіти; володіти здатністю оцінювати значення Болонського процесу для формування європейського простору вищої освіти й модернізації освітньої політики України.	Поточне опитування, тестування, дискусійне обговорення проблемних запитань, виконання практичних завдань
2/2	Тема 7. Виховання, навчання і педагогічна думка на українських землях у дохристиянський період і в княжу добу	знати основні етапи та особливості виховання й освіти на українських землях у дохристиянську добу й у княжу епоху; уміти аналізувати вплив християнства, писемності та суспільних інститутів на становлення шкільництва й педагогічної думки; володіти навичкою роботи з історико-педагогічними джерелами для інтерпретації давніх освітніх практик.	Поточне опитування, тестування, дискусійне обговорення проблемних запитань, виконання практичних завдань

2/2	Тема 8. Розвиток освіти і педагогічної думки в період українського Відродження	знати основні етапи розвитку освіти в Україні періоду Відродження, роль братських шкіл, Острозької академії та Києво-Могилянської академії у формуванні національної освітньої традиції; уміти аналізувати вплив європейських культурно-освітніх ідей на українське шкільництво та педагогічну думку; володіти навичкою зіставлення українських і західноєвропейських педагогічних концепцій доби Відродження.	Поточне опитування, тестування, дискусійне обговорення проблемних запитань, виконання практичних завдань
2/2	Тема 9. Школа і педагогіка в Україні наприкінці XVIII - на початку XX ст. (східно- та західноукраїнський контексти)	знати зміст освітніх реформ у Російській та Австрійській імперіях, розвиток шкільництва і педагогічної думки на українських землях; уміти аналізувати вплив державних і громадських освітніх ініціатив на формування початкової та дошкільної освіти; володіти навичкою зіставлення педагогічних ідей К. Ушинського, Х. Алчевської та інших діячів з практикою шкільного й дошкільного виховання.	Поточне опитування, тестування, дискусійне обговорення проблемних запитань, виконання практичних завдань
4/4	Тема 10. Освітній рух періоду Першої світової війни та визвольних змагань за українську державність	знати особливості шкільної освіти під час Першої світової війни та визвольних змагань, основні напрями діяльності українських урядів і педагогічної громадськості; уміти оцінювати роль громадських організацій і педагогічних журналів у розвитку національної освіти; володіти навичкою аналізу внеску видатних діячів і педагогів 1917-1919 рр. у формування освітніх ідей та практики.	Поточне опитування, тестування, дискусійне обговорення проблемних запитань, виконання практичних завдань
4/4	Тема 11. Українська школа і педагогіка у 1920-х - 1980-х рр.	знати основні зміни в освітній політиці та особливості шкільної освіти в Україні у 1920-1980-х рр.; уміти аналізувати педагогічну спадщину А. Макаренка, Г. Ващенко та В. Сухомлинського; володіти вміннями оцінювання впливу державних реформ і гуманістичних ідей на розвиток школи і формування вчителя-вихователя.	Поточне опитування, тестування, дискусійне обговорення проблемних запитань, виконання практичних завдань
2/2	Тема 12. Відродження національної освіти і педагогічної думки в умовах незалежної України	знати основні напрями реформ освіти в Україні після проголошення Незалежності та їх відображення у стандартах початкової і дошкільної освіти; уміти аналізувати розвиток української педагогічної науки та її сучасні досягнення; володіти навичкою оцінювання ефективності освітніх реформ і впливу історико-педагогічних досліджень на формування сучасної системи освіти.	Поточне опитування, тестування, дискусійне обговорення проблемних запитань, виконання практичних завдань

Літературні джерела

1. Артемова Л. В. Історія педагогіки України: підручник для студентів вищих навчальних закладів. Київ, «Либідь», 2006. 424 с.
2. Демченко О. П. Практикум з історії педагогіки: навчально-методичний посібник для викладачів історії педагогіки, на допомогу студентам педагогічних ВНЗ під час самостійного вивчення теоретичних основ, підготовки до семінарських і практичних занять. Київ: Видавничий дім «Слово», 2012. 323 с. <https://surl.li/pvpmnr>.
3. Джаман Т. В. Історія педагогіки України: підручник. Київ: Новий світ-2000, 2020. 288 с.
4. Завгородня Т. К., Прокопів Л. М., Стражнікова І. В. Завгородня Т.К. Історія педагогіки: навчально-методичний посібник. Івано-Франківськ, 2014. 160 с. <https://surl.li/donrma>.
5. Калита Н., Даниляк Р. Історія педагогіки початкової освіти: методичні матеріали до семінарських занять та самостійної роботи. Дрогобич: Редакційно-видавничий відділ Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка, 2022. <https://surl.li/wpkzks>
6. Кочубей Т. Д. Розвиток української педагогічної думки другої половини XVII-XVIII століття крізь призму вітчизняних досліджень: автореферат дис. ...доктора пед. наук: 13.00.01. Луганськ, 2013. 44 с. <https://dspace.udpu.edu.ua/handle/6789/5045>

7. Кравець В. Зарубіжна школа і педагогіка ХХ ст. Тернопіль, 1996. 290 с.
8. Кравець В. Історія класичної зарубіжної педагогіки та шкільництва. Тернопіль, 1996. 436 с.
9. Кравець В. Історія української школи і педагогіки. Тернопіль. 1994. 360 с.
10. Левківський М. В. Історія педагогіки: навч. метод. посібник. Вид. 4-те. Київ: Центр учбової літератури, 2011. 190 с. <http://dspace.msu.edu.ua:8080/jspui/handle/123456789/12293>.
11. Левківський М. В., Пащенко Д. І. Історія педагогіки: навч.-метод. посіб. Київ: Центр учбової літератури, 2019. 380 с.
12. Любар О. Історія української школи і педагогіки: Хрестоматія. Київ: «Знання», 2003. 766 с.
13. Малихін А. О. Історія педагогіки в схемах, таблицях, ілюстраціях: навчальний посібник. Харків: ПромАрт, 2019. 324 с.
14. Мешко О. І., Янкович О.І., Мешко Г.М. Короткий виклад курсу «Історія зарубіжної школи і педагогіки»: навчально-методичний посібник. Тернопіль: ТДПУ. 2012. 82 с
15. Мешко О. І., Янкович О.І., Мешко Г.М. Короткий виклад курсу «Історія української школи і педагогіки»: навчально-методичний посібник. Тернопіль: ТДПУ, 2012. 95 с.
16. Нестор Г. Історико-педагогічні рефлексії: питання кризи і розвитку історії педагогіки. *Науковий журнал (історико-педагогічний)*. 2017.
17. Руденський Р. Освітній потенціал настільних ігор для дітей старшого дошкільного та молодшого шкільного віку: історія та сучасність. *Вісник Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького. Серія «Педагогічні науки»*. 2024. Випуск 2. С. 87-93. DOI: <https://doi.org/10.31651/2524-2660-2024-2-87-93>.
18. Руденський Р. Формування пізнавальної активності та самостійності старших дошкільників у педагогічній системі Марії Монтесорі. *Вісник Львівського університету. Серія педагогічна*. 2024. Випуск 40. С. 192-204. DOI: <http://dx.doi.org/10.30970/vpe.2024.40.12259>.
19. Скільський Д. М. Історія української педагогіки. Ілюстрований навч. Посібник. Тернопіль: Навчальна книга - Богдан,. 2012. 340 с.
20. Українська педагогіка в персоналіях: У 2 кн. Кн. 1: навч. посібник / За ред. О. В. Сухомлинської. Київ: Либідь, 2005. 624 с.
21. Українська педагогіка в персоналіях: У 2 кн. Кн. 2: навч. посібник / За ред. О. В. Сухомлинської. Київ: Либідь, 2005. 552 с.
22. Улюкаєва І. Г. Історія дошкільної педагогіки: підручник. Київ : Видавничий дім «Слово», 2016. 424 с.
23. Хрестоматія з української класичної педагогіки: К. Ушинський, С. Русова, А. Макаренко, Г. Ващенко, В. Сухомлинський. навч. посіб. / Укл. В. Кравець, О. Мешко. Київ: Грамота, 2008. 768 с.
24. Янкович О. І. Історія педагогіки в контрольних, тестових, практичних та самостійних завданнях. Тернопіль: ТДПУ, 2002. 59 с.

Політика оцінювання

• **Політика щодо дедлайнів і перескладання.** Для виконання усіх видів завдань здобувачами вищої освіти і проведення контрольних заходів встановлюються конкретні терміни. Перескладання модулів проводиться в установленому порядку.

• **Політика щодо академічної доброчесності.** Списування під час проведення контрольних заходів заборонені. Під час контрольного заходу здобувач вищої освіти може користуватися лише дозволеними допоміжними матеріалами або засобами, йому забороняється в будь-якій формі обмінюватися інформацією з іншими здобувачами вищої освіти, використовувати, розповсюджувати, збирати варіанти контрольних завдань.

• **Політика щодо відвідування.** Відвідування занять є обов'язковим, пропуски практичних занять відпрацьовуються. За об'єктивних причин (наприклад, карантин, воєнний стан, хвороба, закордонне стажування) навчання може відбуватись в дистанційній формі за погодженням із керівником курсу з дозволу дирекції факультету.

Оцінювання

Підсумковий бал (за 100-бальною шкалою) з дисципліни «Історія педагогіки» визначається як середньозважена величина, залежно від питомої ваги кожної складової залікового кредиту:

Модуль 1		Модуль 2		Модуль 3	Модуль 4	Модуль 5
10 %	10 %	10 %	10 %	5%	15%	40
Поточне оцінювання*	Модульний контроль	Поточне оцінювання*	Модульний контроль	Тренінг	Самостійна робота	Екзамен
Середнє арифметичне з оцінок, отриманих під час опитування на практичних заняттях	Оцінка за виконані 50 тестів по 1 балу та 2 теоретичних питання по 25 балів	Середнє арифметичне з оцінок, отриманих під час опитування на практичних заняттях	Оцінка за виконані 50 тестів по 1 балу та 2 теоретичних питання по 25 балів	Оцінка за виконане тренінгове завдання – проект	Оцінка за виконані завдання самостійної роботи	Оцінка за 25 тестів по 1 балу, 2 теоретично-творчих питання і 2 історико-педагогічні кейси

*Оцінка за поточне оцінювання визначається як середнє арифметичне з оцінок отриманих під час занять (кожен здобувач має бути оцінений кожного практичного заняття). Пропуски практичних занять обов'язково відпрацьовуються в години консультацій, в іншому випадку вони вважаються оцінкою «0» та враховуються при визначенні середнього арифметичного.

**Оцінювання теоретичних питань модульного контролю відбувається відповідно до таблиці критеріїв оцінювання усної або письмової відповіді.

Оцінювання поточного опитування під час практичного заняття відбувається в обсязі 100 балів: 50 балів – по 25 балів за відповіді на питання для обговорення та участь у дискусійному обговоренні проблемних запитань, 50 балів – за виконання 2 практичних завдань із запропонованих. Оцінка за питання для обговорення виставляється відповідно до таблиці критеріїв оцінювання усної або письмової відповіді; за виконання практичного завдання – таблиці критеріїв оцінювання виконання практичного завдання під час поточного оцінювання.

Таблиця критеріїв оцінювання усної або письмової відповіді

Бали / Критерій	0 балів	1 бал	2 бали	3 бали	4 бали	5 балів
1. Повнота відповіді (усна/письмова)	Відсутня відповідь або повністю не за темою	Дуже коротка, уривчаста, не розкриває питання	Лише часткове розкриття теми, значні пропуски	Тема загалом розкрита, однак бракує важливих аспектів	Відповідь майже повна, охоплено основні аспекти	Повна, вичерпна відповідь із висвітленням усіх аспектів
2. Точність і правильність викладу (усного/письмового)	Повністю неправильна відповідь	Переважають грубі помилки	Значні неточності та спотворення понять	Загалом правильно, але є деякі неточності	Майже без помилок, є поодинокі неточності	Абсолютна правильність, наукова точність
3. Глибина розуміння	Не виявляє розуміння	Поверхнєве розуміння	Обмежене пояснення, без глибини	Часткове пояснення причинно-наслідкових зв'язків	Достатнє розуміння, пояснення із прикладами	Глибоке розуміння, узагальнення, системне пояснення
4. Аргументованість відповіді (усної/письмової)	Відсутні аргументи	Аргументів мало, вони непереконливі	Аргументів достатньо, але без підтвердження	Аргументи є, але не завжди переконливі	Аргументована відповідь із прикладами	Сильна аргументація з прикладами, доказами, посиланнями
5. Застосування теорії на практиці (усне/письмове обґрунтування)	Відсутнє	Немає прикладів, лише абстрактні твердження	Наведено приклади, але недоречні	Доречні приклади, але неповні	Практичні приклади доречні та різноманітні	Теорія застосована вдало, наведено яскраві й різноманітні приклади

Таблиця критеріїв оцінювання виконання практичних завдань під час поточного оцінювання

Критерій	0 балів	1 бал	2 бали	3 бали	4 бали	5 балів
1. Використання елементів інноваційної технології	Елементи технології відсутні	Є лише згадка без реалізації	Використано частково	Реалізація є, але з обмеженою ефективністю	Використано вдало, але не повністю	Елементи інтегровані гармонійно й ефективно
2. Чіткість і зрозумілість сформульованого завдання для дітей	Завдання незрозуміле	Дуже нечітко, викликає труднощі	Частково зрозуміле, але потребує уточнень	Зрозуміле, але не завжди чітко сформульоване	Переважно чітко й зрозуміле	Абсолютно чітко, просте й доступне
3. Дидактична цінність фрагмента	Не має навчальної цінності	Дуже низька	Обмежена	Має дидактичну цінність, але недостатню	Висока цінність, корисне завдання	Максимальна дидактична цінність
4. Комунікативні	Відсутні	Дуже	Низького рівня	Формулювання	Формулюванн	Володіння

<i>навички при подачі (усна/письмова форма)</i>		низького рівня, важко зрозуміти	висловлювання нечіткі	достатньо зрозумілі, але з недоліками	я виразні, зрозумілі	вільною, професійною комунікацією
5. Самостійність у підготовці	Відсутня	Мінімальна самостійність	Часткова, з опорою на готові матеріали	Виконано переважно самостійно	Високий рівень самостійності	Повністю авторський підхід

Оцінка за виконання завдання тренінгу – 100 балів.

Кожне з п'яти тренінгових занять оцінюється за 4-ма критеріями, кожен із яких максимально — 5 балів. Разом: 4 критерії × 5 балів = 20 балів за одне заняття, 5 занять × 20 балів = 100 балів загалом. Критерії відображають сутність тренінгової роботи: активність, розуміння, командність і рефлексію — тобто всі ключові складові професійного розвитку педагога.

Критерії оцінювання презентації педагогічної системи (100 балів)

Бал	Зміст презентації	Аналітичність і критичне осмислення	Візуальне оформлення та креативність	Комунікація та командна робота	Відповіді на запитання та обговорення
1–5	Тема лише загальна, факти помилкові, ключові положення відсутні	Відсутній аналіз, лише відтворення фактів	Тільки текст, без ілюстрацій і графіки	Студенти не взаємодіють, один говорить все	Не відповідає або некоректно
6–10	Інформація неповна, основні методи опущені	Слабкий або базовий аналіз, поверхневе порівняння	Мінімальні візуальні елементи або 1–2 схеми	Часткова взаємодія, інші пасивні	Відповідає частково, без аргументів
11–15	Основні положення системи викладені, але без деталей та прикладів	Аналіз частково аргументований, виділені основні особливості	Деякі графіки/слайдів, оформлення слабе	Робота узгоджена, але деякі частини слабо координовані	Відповіді аргументовані, але прикладів мало
16–20	Інформація повна, структурована, з прикладами застосування	Детальний аналіз з аргументами, виділені сильні та слабкі сторони	Презентація логічна, наочна, деякі інтерактивні елементи	Всі учасники активно беруть участь, розподіл ролей чіткий	Відповіді чіткі, аргументовані, частково порівняння з іншими системами
21–25	Максимально повна, структурована, інтегрована, усі аспекти системи охоплені	Глибокий, критично обґрунтований аналіз, порівняння з іншими системами	Максимально креативна, інтерактивна, захоплююча	Максимально ефективна командна робота, кожен учасник повністю залучений	Відповіді чіткі, аргументовані, з прикладами і порівняннями, демонстрація глибокого розуміння

Оцінювання виконання завдань самостійної роботи здійснюється відповідно до таблиці, критеріїв оцінювання завдань для самостійної роботи (максимум – 10 балів за одне завдання; як результат – 100 балів за обраний варіант виконаних завдань самостійної роботи).

Таблиця критеріїв оцінювання завдань для самостійної роботи

Критерій оцінювання	0 балів	1 бал	2 бали
<i>Змістова повнота</i>	Відсутні або суттєво спотворені основні елементи теми; схема/алгоритм не розкриває суті питання.	Розкрито лише частину змісту, деякі елементи неповні або неузгоджені.	Повністю відображено зміст питання; усі елементи розкриті й логічно пов'язані.
<i>Логічна послідовність та структурованість</i>	Відсутня логіка побудови; елементи хаотичні, не мають зв'язків.	Логіка частково простежується, але є порушення послідовності або структурної узгодженості.	Вибудовано чітку, логічну структуру з послідовними зв'язками між елементами.
<i>Наукова обґрунтованість і термінологічна точність</i>	Використано некоректні поняття або допущено змістові помилки.	Переважно правильні поняття, але є окремі неточності або спрощення.	Точне використання педагогічних термінів, наукова достовірність і коректність формулювань.
<i>Візуальна наочність і оформлення</i>	Відсутня чіткість подання; схема нечитабельна, без структури, важка для сприйняття.	Частково структурована; оформлення зрозуміле, але має недоліки у графіці чи узгодженості.	Візуально чітка, логічно оформлена, зрозуміла, з правильним використанням символів або блоків.
<i>Творчий підхід та самостійність виконання</i>	Робота поверхнева, без власних ідей; є ознаки копіювання з джерел.	Є спроба власної інтерпретації, але недостатньо глибока або шаблонна.	Робота має оригінальні рішення, власну логіку побудови та свідчить про самостійність мислення.

Шкала оцінювання:

ECTS	Бали	Зміст
A	90-100	відмінно
B	85-89	добре
C	75-84	добре
D	65-74	задовільно
E	60-64	достатньо
FX	35-59	незадовільно з можливістю повторного складання
F	1-34	незадовільно з обов'язковим повторним курсом